

Wie bepaalt het eindbeeld?

Snoeien in het snoeiwerk

ANDRIES WELLES, REDACTIE BOMEN

Ruim een jaar geleden stond er op de Britse website www.Arbtalk.co.uk een artikel over de zin van het snoeien der bomen. Het artikel zette vragen bij sommige van de basisprincipes van de boomverzorging en wat ons snoeiwerk voor impact heeft op de lange termijn, als je kijkt naar de natuurlijke levensverwachting van de boom.

Paspoort

Nu vragen de mensen zich op de Britse Eilanden wel vaker zaken af, maar dit artikel deed toch wel een klein alarmbelletje afgaan. Het volgende (alarm)signaal kwam in de vorige editie van Bomen, #45, voorbij. Een artikel van de hand van Marc Meijer, consultant en directeur van Norminstituut Bomen.

Het artikel, met de titel *Boomverzorging anno 2018*, deed een poging inzichtelijk te maken hoe in deze tijd van digitalisering omgegaan moet worden met alle gegevens van de bomen. De boom heeft zijn eigen paspoort gekregen, en hoewel hij dit paspoort nimmer zal gebruiken om mee op reis te gaan is dit wel een belangrijk deel van zijn toekomstige leven geworden. Dit paspoort bevat namelijk heel veel relevante gegevens over de boom: welke soort is het, wat is zijn conditie, wat is zijn toekomstverwachting? Maar ook staat er bijvoorbeeld in wat de beoogde opkroonhoogte (eindbeeld) van de boom is. Dat opkronen is iets waar de boom zelf niet om gevraagd heeft: de boom is zelf wel tevreden met zijn uiterlijke verschijning. Hij kan zelf prima reguleren hoe groot zijn takken moeten worden en hoe de vorm en plaats van zijn kroon eruit dienen te zien. Nee, het opkronen komt bij ons, de mens, vandaan en is het logische gevolg van een eerder gemaakte vergissing. Wij planten het overgrote deel van onze bomen namelijk daar waar het grootste gevaar dreigt: langs paden en wegen.

We hebben de boom de mogelijkheid afgenomen om zelfregulerend te zijn

De boom staat langs de straat, en nu?

En zodra de boom er staat is er geen weg meer terug, nu hebben wij de verantwoordelijkheid voor deze boom in onze handen genomen. We hebben hem namelijk de mogelijkheid afgenomen om zelfregulerend te zijn. Gelukkig is de mens al eeuwenlang bezig om de natuur te regelen en dus hebben we hier ook een oplossing voor gevonden. De (begeleidings)snoei...

En wat is dat dan, die (begeleidings)snoei?

Volgens het Handboek Bomen 2018 moet het snoeien van bomen een waarborg zijn voor het methodisch verkrijgen en onderhouden van een aanvaard boombeeld afgestemd op het actuele boombeeld en boomtype. Dat is een hele mondvol tekst die volop de ruimte laat voor eigen interpretatie en inzichten. Want het verkrijgen van een aanvaard boombeeld alleen al geeft in den lande al een breed scala van mogelijkheden. Maar laten we eerst nog even naar het Handboek teruggaan voor wat terminologie. In hoofdstuk 8 lezen we bij de terminologie 'Snoeien Bomen' het volgende:

Vrij uitgroeiende bomen: geen eisen voor vrije doorgang, opkronen niet aan de orde (geen beoogde opkroonhoogte van toepassing).

Met andere woorden, niks aan doen; deze boom mag zijn gang gaan.

Niet vrij uitgroeiende bomen: met specifieke eisen voor vrije doorgang.

- Beoogde opkroonhoogte = takvrije stam 'eindbeeld'.
- Tijdelijke kroon: kroongedeelte beneden de beoogde opkroonhoogte (begeleidingssnoei)
- Blijvende kroon: kroongedeelte boven de beoogde opkroonhoogte (onderhoudssnoei).

Aha, dat zijn de voor ons artikel interessante bomen. Hier worden namelijk de eerste vrije interpretaties al mogelijk, immers wie bepaalt het eindbeeld? Is dat vastgelegd in een handboek of gemeentelijk beleidsplan of is dat iets wat de dienstdoende opzichter van de gemeentelijke groenvoorziening mag bepalen? En als dat eindbeeld bepaald is door iemand, is dat dan definitief?

Want ons land is groot geworden door uitzonderingen, aanpassingen en 'polderen'.

Je moet er niet aan denken dat zo'n boom opeens ten prooi valt aan de status begeleidings-snoei.

Foto: Wim Peeters, lector boomverzorging, Katholieke Hogeschool Vives, Roeselare.

We hebben een eindbeeld, wat nu?

Als ons gewenste 'eindbeeld' is bepaald is het zaak om dat beeld te gaan creëren. En bij hele jonge pas geplante boompjes is het nog niet zo moeilijk om te begrijpen dat we hier begeleidings-snoei moeten toepassen, immers de beoogde takvrije stam is voorlopig nog niet gehaald omdat de totale lengte van de boom vaak nog niet eens de gevraagde lengte heeft bereikt. Dus is er bij dergelijke bomen nog veel mogelijk qua sturing.

De meeste boomverzorgers weten perfect hoe ze deze bomen moeten snoeien; een paar potentiële probleemtakken wegnemen en door naar de volgende boom. Een paar jaar later komen we terug en pakken dan weer een paar takjes mee...

Anders wordt het als een boom al veertig jaar geen officiële snoeistatus heeft meegekregen en dan opeens tot 'begeleidings-snoeiboom' wordt gebombardeerd omdat de gemeente of provincie hun bomenbestand zijn gaan digitaliseren. Dan blijkt dat hij aan allemaal eisen moet voldoen die snoeiingrepen tot gevolg hebben.

En dat kunnen wel eens grote ingrepen zijn, denk aan dikke gesteltakken in de tijdelijke kroon. Als boomverzorgers moet je er niet aan denken om een tak met een diameter van 25 centimeter op 5 meter hoogte weg te zagen alleen omdat hij opeens in de 'tijdelijke kroon' zit?

Toch gebeurt het telkens meer dat een opzichter/toezicht-houder, gesteund door de letter van de wet, aangeeft dat dergelijke takken weg kunnen/moeten. Die letter van de wet is tegenwoordig vaak het al eerdergenoemde Handboek Bomen, en zoals dat wel vaker gaat met handboeken zijn de regeltjes strak omkaderd. En zoals het wel vaker gaat met bomen, die zijn niet allemaal binnen de kaders te vangen.

Niet onnodig opkronen als de situatie daar niet om vraagt maar de data in het paspoort wel... De bomen rechts hebben geluk gehad.

Foto: Andries Welles

Wat is er belangrijker, de regeltjes of de boom?

Eén van de redenen om het bomenbestand te digitaliseren was om de discussie tussen opdrachtgever en aannemer te beperken. Immers als voor alle partijen duidelijk is wat er gevraagd wordt krijg je ook geen discussie. Maar dan moeten we wel ervoor zorgen dat de boom niet het slachtoffer van de digitalisering wordt omdat hij onder een verkeerde categorie is ingedeeld. De regeltjes mogen er niet toe leiden dat er van de boomverzorgers 'geëist' gaat worden om grote snoei-ingrepen te doen om aan de regeltjes te kunnen voldoen, terwijl de standplaats hier niet om vraagt. Het is dus zaak om allereerst te zorgen dat de databestanden betrouwbaar zijn. Van elke boom zal moeten worden gecontroleerd of de ingevoerde gegevens inderdaad overeenkomen met de werkelijkheid, buiten in de open lucht. Dat dit een megaklus is moge duidelijk zijn, echter de bomen zelf kunnen er niet voor zorgen dat ze aan al die regeltjes en bepalingen voldoen, zij hebben daar de hulp van hun verzorgers voor nodig.

Hoe nu verder?

De eerste digitaliseringsslag is gemaakt, heel veel bomen hebben hun felbegeerde paspoort. Nu moet de controle-slag worden gemaakt. Door mensen uit de praktijk, die in staat zijn om de data te lezen en te vertalen naar de werkelijkheid. Mensen die feeling hebben met de boom, die kunnen begrijpen dat een plataan in een park echt niet 6 meter vrij van het maaiveld hoeft te zijn als er alleen een klein gazonmaaierje onderlangs komt. Praktijkmensen die in staat zijn om de beslissing te nemen dat de beoogde opkroonhoogte niet gehaald kan worden zonder de boom te verminken. En die de boom een nieuwe digitale status mogen geven. Uiteindelijk komt dat ten gunste van de kwaliteit van onze bomen, iets wat Marc Meijer ook al betoogde in zijn relaas.

Als voor alle partijen duidelijk is wat er gevraagd wordt krijg je geen discussie